

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

The development of musical learning activities based on Dalcroze Structural model for Prathomsuksa 4 students

เกษมสันต์ トラชู¹, สยาม จวงประโคน¹, เฉลิมพล โลหะมายุ¹

Kasemsan Trachoo¹, Sayam Chuangprakhon¹, Chaloempol Lohamart¹

Received: 5 January 2021

Revised: 16 February 2021

Accepted: 10 March 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 ให้ได้ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาดนตรีระดับประถมศึกษา ก่อนเรียนและหลังเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 3) ศึกษาทักษะการปฏิบัติทางดนตรีที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ได้จากการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับฉลาก จำนวน 22 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะทางดนตรี แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ และแบบประเมินทักษะการปฏิบัติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ดัชนีประสิทธิภาพ E_1/E_2 และ ค่า t-test (Dependent Samples) ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. กิจกรรมการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.55/82.12 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังเรียน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซ สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 ค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงขึ้นคิดเป็นร้อยละ 33.96 สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ทักษะการปฏิบัติของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซมีค่าเฉลี่ยหลังทดลองรวม ด้านเคลื่อนไหวร่างกายตามการเคลื่อนที่ของทำนองได้คะแนนเฉลี่ย

¹ นิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตรดุริยางคศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
E-mail: kasamsan0118@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ M.M. in Music, College of Music, Mahasarakham University, Thailand

² Assistant Professor, College of Music, Mahasarakham University, Thailand

ร้อยละ 71.68, รองลงมาด้าน อ่าน-เขียนโน้ตดนตรี ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 62.18 เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 59.09 และ ขับร้อง ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 58.86 โดยมีค่าร้อยละเฉลี่ยรวมของคะแนนเต็มเท่ากับ 69.25

คำสำคัญ: การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้, ทักษะทางดนตรี, แนวคิดของดาลโครซ

Abstract

The objectives of this research were 1) to develop music skills learning management activities based on the Dalcroze's concept for grade 4 students to achieve the 80/80 efficiency criterion, and 2) to compare the academic achievement in music as a subject for primary school between pretest and posttest periods using Dalcroze's concept-based music skills learning management activities. 3) Study music practice skills using Dalcroze's concept-based music skills learning management activities. The sample was grade 4 students from one classroom at Rajabhat Mahasarakham University Demonstration School. The sample size was 22 students, selected using simple random sampling by drawing lots. Research instruments were Dalcroze's concept-based music skills learning management activity plans. Data were analyzed using statistics, including mean, percentage, E_1/E_2 , and dependent t-test. The following results were obtained.

1. The efficiency index of Dalcroze's concept-based music skills learning management activities for grade 4 students was 85.55/82.12, which was higher than a set criterion.

2. Academic achievement of the sample taught with Dalcroze's concept-based music skills learning management activities increased by 33.96% with a statistical significance level of .01.

3. In terms of practical skills of students learned with Dalcroze's concept-based music skills learning management activities, a mean score of physical movement with the melody at posttest period was 71.68 percent, followed by music note reading-writing with a mean of 62.18 percent, physical movements with the rhythm with a mean of 59.09 percent, and singing with a mean of 58.86 percent, with the total mean percentage of the full score was 69.25 percent.

Keywords: Development of learning activities, Musical skills, Dalcroze's concept

บทนำ

การศึกษาดนตรีได้รับการยอมรับให้เป็นวิชาหนึ่งที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาเด็ก แนวคิดของความจำเป็นในการเรียนดนตรีได้รับความสำคัญมากขึ้นด้วยทฤษฎีความหลากหลายของสติปัญญาโดยจำแนกความเก่งของคนไว้ 7

ประการหลักได้แก่ด้านภาษา (Verbal/Linguistic) ด้านดนตรี/จังหวะ (Musical/Rhythmic) ด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ (Logical/Mathematical) ด้านการเคลื่อนไหว (Body/Kinesthetic) ด้านศิลปะ/มิติสัมพันธ์ (Visual/Spatial) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล/การสื่อสาร (Interpersonal) และด้าน

ความรู้สึก/ความลึกซึ้งภายในจิตใจ (Visual/Spatial) (ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์, 2557: 120)

การเรียนการสอนดนตรีให้ได้ผลตามความมุ่งหมายเน้นควรตั้งอยู่บนพื้นฐานแนวคิดทางทฤษฎีดนตรีของนักการศึกษาดนตรีที่มีความรู้และประสบการณ์ เนื่องจากจะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจและทักษะทางด้านดนตรีในเวลานั้นสั้นโดยไม่ผิดเพี้ยน ซึ่งนักการศึกษาดนตรีที่มีชื่อเสียงมีความรู้ทางทฤษฎีดนตรี มีประสบการณ์เป็นที่ยอมรับ ได้รับความนิยมนอย่างแพร่หลายและมีการนำไปใช้ในประเทศต่างๆ โดยการเคลื่อนไหวร่างกายช่วยทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านดนตรีได้ถือเป็นจุดเริ่มต้นของยูริธึมมิกส์ (Eurhythmics) เป็นการสอนให้ผู้เรียนรู้จักกับการเคลื่อนไหวทางจังหวะที่ดีให้เข้ากับจังหวะดนตรีซึ่งเน้นที่กระบวนการจากสิ่งที่ย่างที่สุดก่อนและแสดงออกถึงจังหวะตก อัตราจังหวะความเร็วจังหวะเป็นการได้รับประสบการณ์ตรงทำให้เข้าใจองค์ประกอบของดนตรีอย่างลึกซึ้ง ซึ่งเน้นการร้องเป็นหลักรวมไปถึงการอ่านโน้ตด้วยโดยใช้วิธีการต่างๆ ในการฝึกฝนการร้องและการอ่าน เช่น โทนิคซอล-ฟาตามแบบจอห์นเคอร์เวน (John Curwen) สัญญาณมือ สัญลักษณ์ของจังหวะเพลงที่ใช้สอนในระยะแรกควรเป็นเพลงพื้นบ้าน เพราะผู้เรียนจะรู้จักดีที่สุทฎภาพหลังจึงนำเพลงชั้นสูงที่มีคุณค่ามาใช้ในการเรียนการสอนจะเห็นได้ว่าแต่ละแนวคิดมีวิธีการสอนและจุดเด่นแตกต่างกันออกไป อย่างไรก็ตามทั้งสามแนวคิดนี้มีเป้าหมายพื้นฐานเดียวกันคือการให้ประสบการณ์ทางดนตรีแก่ผู้เรียนโดยคำนึงถึงการพัฒนาแนวคิดและทักษะทางดนตรีแก่ผู้เรียนโดยคำนึงถึงการพัฒนาแนวคิดและทักษะทางดนตรีอย่างเป็นระบบ (ธวัชชัย นาควงษ์, 2543) และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นดนตรีจึงจำเป็นต้องนำวิธีการสอนในรูปแบบที่เหมาะสมมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการ

สอน เพื่อมุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของดนตรีและเกิดทักษะดนตรีในขณะที่เรียน (พิชชาพร สมหวัง, สยาม จวงประโคน, 2563)

การสอนตามแนวคิดของดัลโครซ (Emile Jaques Dalcroze) หลักการสำคัญของดัลโครซ คือ ยูริธึมมิกส์ (Eurhythmics) ซึ่งหมายถึง การเคลื่อนไหวทางจังหวะที่ดี (Good rhythmic movement) จุดเน้นของวิธีการนี้ คือ การให้ความสนใจและพัฒนาความรู้สึกของผู้เรียนในการตอบสนองต่อดนตรี และความสามารถในการแสดงออกซึ่งความรู้สึกนั้นออกมาในลักษณะของการเคลื่อนไหว ดังนั้น ในการเรียนการสอนดนตรีจะมุ่งพัฒนาความสามารถของผู้เรียนแต่ละคนเป็นหลัก วิธีการนี้ช่วยให้ผู้เรียนดนตรีมีความเข้าใจในตนเอง โดยมุ่งให้ผู้เรียนแต่ละคนเห็นความสำคัญและพัฒนาความสามารถในการแสดงออกของตนเองทางการเคลื่อนไหวร่างกายอย่างเป็นขั้นตอนต่อเนื่องไปเป็นลำดับ ในขณะเดียวกันวิธีการนี้มุ่งเน้นพัฒนาการทางความคิดและจิตใจซึ่งมีสัมพันธ์กับการเคลื่อนไหวร่างกาย อารมณ์ และความรู้สึกของผู้เรียน กล่าวอีกนัยคือ วิธีการนี้เป็นการพัฒนาการทางดนตรีในตัวผู้เรียน ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากผลรวมของประสาทสัมผัสทางกาย ความสามารถทางปัญญา และความรู้สึกของผู้เรียน ทักษะและความเข้าใจทางดนตรีได้รับการพัฒนาโดยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ทางดนตรีโดยตลอด (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2561) วิธีของดัลโครซ (Emile Jaques Dalcroze) ผสมผสานอย่างเหมาะสมระหว่างการเล่นไหวร่างกาย การสร้างสรรค์ และการร้องซอลเฟจ ในระยะหลังๆ นี้มีผู้หันกลับมาสนใจ Eurhythmics เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากและทำให้ Eurhythmics มีความสำคัญขึ้นในการสอนดนตรีชั้นประถม (ธวัชชัย นาควงษ์, 2543)

จากการสำรวจความต้องการของนักเรียน และครูต่อการจัดการเรียนการสอนนิเวศระดับชั้น ประถมศึกษาพบว่า ความต้องการของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนในด้านหลักสูตรต้องการให้มีเนื้อหาสาระของวิชาดนตรีมีรายละเอียดเพียงพอและสามารถเข้าใจง่ายด้านกิจกรรมการเรียนการสอนต้องการให้วิชาดนตรีมีกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายจากง่ายไปหายากด้านสภาพแวดล้อมสื่อและอุปกรณ์ต้องการให้ห้องดนตรีมีแสงสว่างเพียงพอด้านการวัดและประเมินผลต้องการให้มีการสอบโดยใช้ข้อสอบที่เหมาะสมกับระดับชั้นนักเรียนที่มีอายุและระดับชั้นแตกต่างกันมีความต้องการในการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน (ณภัทร เพ็ญจุฑา และคณะ, 2561) และในฐานะที่ผู้วิจัยได้ทำหน้าที่ครูผู้สอนรายวิชาดนตรี พบปัญหา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาดนตรีของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนด โดยเฉพาะเนื้อหาเรื่องการปฏิบัติทักษะดนตรี การระบุระดับเสียง รูปแบบจังหวะและความเร็วของจังหวะการอ่าน เขียนโน้ตดนตรีสากลการร้องเพลงโดยใช้ช่วงเสียงที่เหมาะสมกับตนเอง และยังพบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่ขาดความกระตือรือร้น ขาดความสนใจ จดจ่อในเนื้อหาที่เรียน ในช่วงระหว่างการเรียนรายวิชาดนตรี

จากเหตุข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซ (Emile Jaques Dalcroze) สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งมีรูปแบบกิจกรรมที่ช่วยให้เกิด ความรู้ความเข้าใจทักษะดนตรีจากประสาทสัมผัสทางการเคลื่อนไหวร่างกายอย่างเป็นขั้นตอนต่อเนื่องเป็นลำดับ ส่งผลต่อพัฒนาการทางดนตรีที่ดีของผู้เรียน และเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้สนใจนำไปศึกษา

ค้นคว้า และพัฒนาเพื่อใช้ในการเรียนการสอนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 ให้ได้ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาดนตรีระดับประถมศึกษาก่อนเรียนและหลังเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้อัตนศาสตร์ตามแนวคิดของดาลโครซ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
3. เพื่อศึกษาทักษะการปฏิบัติทางดนตรีที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้อัตนศาสตร์ตามแนวคิดของดาลโครซ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือการวิจัย

1.1 แผนการจัดการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 4 แผน 15 ชั่วโมง ไม่รวมการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียน

1.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์รายวิชาดนตรี เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

1.3 แบบประเมินทักษะปฏิบัติ

2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ปีการศึกษา 2563 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 22 คน ได้จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยการจับฉลาก

3. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

3.1 การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1.1 การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 4 แผน 15 ชั่วโมง ไม่รวมการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียน มีขั้นตอนดังนี้

3.1.2 การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์รายวิชาดนตรี ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์รายวิชาดนตรี ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ สำหรับใช้เป็นแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

3.1.3 การสร้างแบบประเมินทักษะปฏิบัติ ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยวิเคราะห์ความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด และพฤติกรรมที่สามารถแสดงออกได้ถึงความสามารถทางด้านการปฏิบัติดนตรีของนักเรียน

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

3.2.1 ทำหนังสือขอความร่วมมือจากสถานศึกษาในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

3.2.2 ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre-Test) กับนักเรียนกลุ่มทดลองโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์รายวิชาดนตรี ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญแล้วและบันทึกผลการทดสอบไว้เป็นคะแนนทดสอบก่อนเรียนเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.2.3 ดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยผู้วิจัยเป็นผู้สอนด้วยตนเอง ตามแผนการจัดการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซ

สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

3.2.4 ทำการทดสอบหลังเรียน (Post-Test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์รายวิชาดนตรีซึ่งเป็นชุดเดียวกันกับแบบทดสอบก่อนเรียนอีกครั้งและนำคะแนนที่ได้จากการทดสอบหลังเรียนไปวิเคราะห์ข้อมูล

3.2.5 วัดทักษะปฏิบัติดนตรีโดยใช้แบบวัดทักษะปฏิบัติดนตรีและนำผลคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.3.1 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 ให้มีประสิทธิภาพ E1/E2 ตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

3.3.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4

3.3.3 วิเคราะห์ผลการเรียนทักษะการปฏิบัติทางดนตรีที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

3.3.4 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ดัชนีประสิทธิภาพ E_1/E_2 และ ค่า- t test (Dependent Samples)

ผลการวิจัย

จากผลวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลได้ดังนี้

ตารางที่ 1 วิเคราะห์ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซ
สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 ตามเกณฑ์ 80/80

นักเรียนคนที่	คะแนนระหว่างเรียน (E_1)	คะแนนหลังเรียน (E_2)
	คะแนนเต็ม(100)	คะแนนเต็ม(30)
1	84	25
2	86	24
3	81	26
4	83	27
5	83	25
6	94	28
7	85	27
8	90	25
9	82	22
10	78	22
11	91	23
12	77	21
13	82	24
14	86	23
15	90	26
16	88	25
17	79	22
18	81	24
19	91	24
20	94	29
21	94	27
22	83	23
รวม (S)	1882	542.00
N	22	22
ค่าเฉลี่ย	85.54	24.64

ตารางที่ 1 วิเคราะห์ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซ สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 ตามเกณฑ์ 80/80 (ต่อ)

นักเรียนคนที่	คะแนนระหว่างเรียน (E_1)	คะแนนหลังเรียน (E_2)
	คะแนนเต็ม(100)	คะแนนเต็ม(30)
S.D.	5.26	2.13
ร้อยละของคะแนนเต็ม	85.55	82.12

ตาราง 2 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนรายวิชาดนตรี ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของ ดาลโครซ t-test (Dependent Samples)

สภาพการเรียนรู้	n	$\bar{x}$	ΣD	ΣD^2	t
ก่อนการเรียนรู้	22	14.45	224	2388	21.13**
หลังการเรียนรู้	22	24.64			

$$t = \frac{\Sigma D}{\sqrt{\frac{n \Sigma D^2 - (\Sigma D)^2}{n-1}}} = \frac{224}{\sqrt{\frac{22(2388) - (224)^2}{21}}} = \frac{224}{10.06} = 21.13$$

(t** ตาราง 1.32)

ตารางที่ 3 แสดงร้อยละเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะปฏิบัติที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะทาง ดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

นักเรียนคนที่	ทักษะปฏิบัติ (คะแนนเต็ม)				รวม (80)
	เคลื่อนไหวร่างกายตามการเคลื่อนไหวที่ตนเองทำนอง (20)	เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะ (20)	อ่าน-เขียนโน้ตดนตรี (20)	ขับร้อง (20)	
1	15	12	13	13	53
2	14	11	12	11	48
3	16	13	14	14	57
4	14	11	11	10	46
5	16	12	13	12	53
6	15	13	13	14	55

ตารางที่ 3 แสดงร้อยละเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะปฏิบัติที่เรียนด้วยกิจกรรมการ
เรียนรู้ทักษะทาง ดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (ต่อ)

นักเรียนคนที่	ทักษะปฏิบัติ (คะแนนเต็ม)				รวม (80)
	เคลื่อนไหวร่างกายตามการ เคลื่อนที่ของทำนอง (20)	เคลื่อนไหวร่างกายตาม จังหวะ (20)	อ่าน-เขียนโน้ตดนตรี (20)	ขับร้อง (20)	
7	17	12	13	12	54
8	16	14	15	14	59
9	15	13	13	12	53
10	16	13	14	13	56
11	14	12	12	11	49
12	17	14	14	13	58
13	16	14	15	14	59
14	19	15	15	16	65
15	17	15	16	15	63
16	18	14	16	15	63
17	16	12	14	13	55
18	14	12	12	11	49
19	15	13	14	13	55
20	15	13	13	12	53
21	17	15	16	15	63
22	15	13	13	12	53
X	15.77	13.00	13.68	12.95	55.40
S.D.	1.34	1.20	1.39	1.56	5.49
ร้อยละ	71.68	59.09	62.18	58.86	69.25

สรุปผลการวิจัย

1. กิจกรรมการเรียนรู้ทักษะทางดนตรี
ตามแนวคิดของดาลโครซสำหรับนักเรียนประม
ศีกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.55/82.12
ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลัง
เรียน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ทักษะทางดนตรี
ตามแนวคิดของดาลโครซสำหรับนักเรียนประม
ศีกษาปีที่ 4 ค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงขึ้นคิดเป็นร้อย
ละ 33.96 สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.

3. ทักษะปฏิบัติที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซมีค่าเฉลี่ยหลังทดลองรวม ด้านเคลื่อนไหวร่างกายตามการเคลื่อนที่ของทำนองได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 71.68 รองลงมาด้าน อ่าน-เขียนโน้ตดนตรีได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 62.18 เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 59.09 และ ขับร้อง ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 58.86 โดยมีค่าร้อยละเฉลี่ยรวมของคะแนนเต็มเท่ากับ 69.25

อภิปรายผลการวิจัย

1. กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.55/82.12 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ผลเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้วิจัยสร้างและตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนต่างๆ จนถูกต้องครบถ้วนก่อนนำมาใช้จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2536: 119-120) คือ 1) การประยุกต์ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) ความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนไปจากเดิมที่เคยยึดครูเป็นแหล่งความรู้หลักมาเป็นการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเรียนด้วยการใช้แหล่งความรู้จากแหล่งการสอนต่างๆ ซึ่งประกอบด้วย วัสดุ อุปกรณ์และวิธีการ 3) การใช้โสตทัศนูปกรณ์ได้เปลี่ยนและขยายตัวออกไปเป็นสื่อการสอน 4) ปฏิริยาสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน และนักเรียนกับสภาพแวดล้อม 5) การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ได้ยึดหลักจิตวิทยาการเรียนรู้มาใช้ โดยจัดสภาพการณ์ออกมาเป็นการสอนแบบโปรแกรม นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธนัณณ์ ชันทะยศ และสยาม จวงประโคน (2562: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดการสอนเมโลเดียนตามแนวคิดของโคดาย สำหรับนักเรียนชั้นประถม

ศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านโคกสารามย์ จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดการสอนที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 82.63/ 84.58 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 นักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่เรียนด้วยชุดการสอนเมโลเดียนตามแนวคิดของโคดาย มีพัฒนาการด้านความรู้ ความเข้าใจ ที่ดีขึ้น 2) นักเรียนมีทักษะในการปฏิบัติเครื่องดนตรีเมโลเดียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังเรียน โดยใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นผลมาจาก ผู้วิจัยยึดหลักการเรียนการสอนตามแนวคิดทฤษฎีการสอนดนตรีที่สำคัญในหลักการของดาลโครซ (สิขมณเฑก ยานเดิม, 2558: 24) กล่าวคือ การเน้นการเคลื่อนไหว เพราะการเคลื่อนไหวสามารถแสดงถึงองค์ประกอบของดนตรีได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญของดนตรี การจัดกิจกรรมที่อิงหลักการของดาลโครซจึงเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวในลักษณะต่างๆ อย่างสม่ำเสมอนอกจากนี้ ดาลโครซมีหลักการสอนดนตรีโดยใช้การเคลื่อนไหวจังหวะเพื่อตอบสนองต่อเสียงดนตรีใช้ชื่อว่า “ยูริธึมมิกส์” (Eurhythmics) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการตั้งใจฟังเสียงอย่างมีสมาธิและตอบสนองต่อองค์ประกอบของดนตรีง่ายๆ ในเรื่องจังหวะ ระดับเสียง ความดังเบา ความยาวสั้น นอกจากนั้นดาลโครซยังใช้หลักการสอน โซลเฟจ (solfège) ซึ่งเป็นการฝึกการอ่านและการฟังเพื่อจดจำระดับเสียงต่างๆ บนบรรทัดห้าเส้น รวมถึงการอิมโพรไว (Improvisation) ซึ่งเป็นการปฏิบัติกิจกรรมทางดนตรีในทันทีทันใด โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนเอง ซึ่งช่วยส่งเสริมพัฒนา

ความคิดสร้างสรรค์ตามพัฒนาการของเด็ก วิธีสอนตามแนวทางของดาลโครซนี้ได้ชี้เด่นชัดว่า มีการให้ความสำคัญของการฝึกไสตประสาททางต่าง ๆ เช่น จังหวะ ระดับเสียง ความแตกต่างของเสียง โดยใช้กิจกรรมการสอนยูริธึมมิก การสอนโซลเฟจ และการอิมโพร-ไวเซชันเป็นสื่อ และมีลำดับขั้นตอนจากง่ายมาหายากตามพัฒนาการของเด็ก (ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์, 2557: 69)

และนอกจากนั้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงรัตน์ วุฒิปัญญารัตนกุล (2555: บทคัดย่อ) ที่วิจัยเรื่อง ผลของการใช้กิจกรรมดนตรีและเคลื่อนไหวตามแนวคิดดาลโครซที่มีต่อความสามารถทางสติปัญญาของเด็กอนุบาล ซึ่งผลการวิจัยพบว่า 1) หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยร้อยละของช่วงเวลาการจดจ่อและค่าเฉลี่ยคะแนนความจำเบื้องต้นสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 2) หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยร้อยละของช่วงการจดจ่อและค่าเฉลี่ยคะแนนความจำเบื้องต้นสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

3. ทักษะปฏิบัติที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีตามแนวคิดของดาลโครซ โดยกลุ่มตัวอย่างที่จัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของดาลโครซ มีค่าเฉลี่ยของทักษะปฏิบัติทางดนตรีหลังทดลองรวม ด้านเคลื่อนไหวร่างกายตามการเคลื่อนที่ของทำนองได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 71.68 รองลงมาด้าน อ่าน-เขียนโน้ตดนตรี ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 62.18 เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 59.09, และ ขับร้อง ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 58.86 โดยมีค่าร้อยละเฉลี่ยรวมของคะแนนเต็มเท่ากับ 69.25 ผลการประเมินระดับดี ทั้งนี้เนื่องจาก ในการฝึกปฏิบัติทางดนตรีของนักเรียนซึ่งครูผู้สอนจะดูแลสังเกต ติดตาม แนะนำได้อย่างใกล้ชิดทุกกลุ่ม

ซึ่งเป็นการสร้างเจตคติที่ดีของนักเรียนต่อการฝึกปฏิบัติ และพัฒนาทักษะการปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่อง โดยก่อนเริ่มฝึกปฏิบัติ ผู้สอนได้คิดค้นวิธีการเพื่อให้ นักเรียนฟังท่วงทำนองก่อน แล้วลงมือฝึกปฏิบัติพร้อมกันไปอย่างช้าๆ เพื่อให้เกิดความคุ้นเคย โดยผู้สอนคอยควบคุมจังหวะและทำนองให้ จากนั้นผู้สอนจึงได้เพิ่มช่วงการฝึกตามลำพังให้แก่นักเรียนมากขึ้น และเน้นย้ำให้นักเรียนนำไปฝึกปฏิบัติในเวลาว่างเพื่อให้เกิดความชำนาญมากขึ้น ทั้งยังได้ฝึกทักษะการขับร้องทั้งในและนอกเวลาเรียน ซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิดความชำนาญมากขึ้น สอดคล้องกับพิชชาพร สมหวัง และสยาม จวงประโคน (2563: บทคัดย่อ) ได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีสากล ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ พบว่าการประเมินทักษะในขณะนี้นักเรียนลงมือทำ กิจกรรมนักเรียนส่วนใหญ่มีการพัฒนาด้านทักษะอยู่ในระดับดี ซึ่งตรงกับ ฌรุทธิ์ สุทธิจิตต์ (2544: 81-87) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรม เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นในสภาพของการวางเงื่อนไข โดยมีการใช้การเสริมแรง การให้รางวัลและการลงโทษ อันเป็นตัวกำหนดให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมต่างๆ ที่ต้องการออกมา ซึ่งเป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดทั้งพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปและตัวเสริมแรงที่นำมาช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และให้คำแนะนำในบางครั้ง เมื่อผู้เรียนทำได้ดีควรให้กำลังใจและฝึกฝนต่อไปจนเกิดความชำนาญ หากผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมผู้สอนควรทำเพิกเฉยไม่สนใจพฤติกรรมเหล่านี้ก็จะหายไปทีละเล็กละน้อยหากผู้สอนทำโทษ พฤติกรรมเหล่านี้จะถูกเก็บไว้ และจะแสดงออกมาเมื่อมีโอกาส ทฤษฎีกลุ่มนี้ได้กล่าวไว้อีกประการหนึ่งว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนเห็นลักษณะที่คล้ายคลึงกันของบทเรียนหนึ่งกับบทเรียนที่จะเรียนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการจัดทำและนำไปใช้

1.1 ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาดนตรี ตามแนวคิดของดัลโครซ ผู้สอนต้องผสมผสานระหว่างการเคลื่อนไหวร่างกาย การสร้างสรรค์กระบวนการเคลื่อนไหวที่ขึ้น-ลงง่าย ๆ ของทำนอง รูปแบบจังหวะและความเร็วของจังหวะในเพลงที่ฟัง

1.2 การสอนอ่าน เขียนโน้ตดนตรีไทย และสากล และร้องเพลงโดยผู้สอนต้องใช้ช่วงเสียงที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

1.3 ควรนำเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย เมื่อนำไปใช้ควรมีการปรับปรุง ประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ รวมทั้งให้มีความ

เหมาะสมกับวัยและประสบการณ์ของผู้เรียนด้วย จึงจะทำให้การเรียนการสอนดนตรีดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุจุดมุ่งหมายตามที่ผู้สอนได้กำหนดไว้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำทฤษฎีการสอนของคนอื่นๆ เช่น หลักการสอนของออร์ฟ (Carl Orff) หลักการสอนของโคดัลย (Zoltan Kodaly) นำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาดนตรี ทดลองหาประสิทธิภาพ และการเปรียบเทียบ วิธีการสอนดนตรีแต่ละวิธี

2.2 ควรวิจัยเปรียบเทียบการเรียนการสอนดนตรีตามแนวคิดของดัลโครซกับแนวคิดการสอนดนตรีในรูปแบบอื่นๆ เพื่อให้เห็นความแตกต่างและเกิดการพัฒนาดังต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2536). *การทดสอบประสิทธิภาพชุดการสอน*, ในเอกสารการสอนชุดวิชาสื่อการสอนระดับประถมศึกษา หน่วยที่ 8-15 (พิมพ์ครั้งที่ 12). นนทบุรี: ฝ่ายการพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ณภัทร เพ็ญฟู, โดม สว่างอารมณ์, พิมลมาศ พร้อมสุขกุล, และวรรณ เนตรทิพย์. (2561). ความต้องการของนักเรียนและครูต่อการจัดการเรียนการสอน วิชาดนตรี กลุ่มสาระศิลปะ ระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตภาษีเจริญ. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 22(2), 25-39.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2561). *ดนตรีศึกษา: หลักการและสาระสำคัญ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2544). *พฤติกรรมการสอนดนตรี*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงรัตน์ วุฒิปญญารัตนกุล. (2555). *ผลของการใช้กิจกรรมดนตรีและเคลื่อนไหวตามแนวคิดดัลโครซ ที่มีผลต่อความสามารถทางสติปัญญาของเด็กอนุบาล*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท) กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธวัชชัย นาควงศ์. (2543). *การสอนดนตรีสำหรับเด็ก*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- ธน์ธณั์ ชันทะยศ, สยาม จวงประโคน. (2562). การพัฒนาชุดการสอนเมโลเดียนตามแนวคิดของโคตาย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านโคกสำราญ จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*, 21(1), 245-254.
- ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์. (2557). การศึกษาเพื่อสร้างชุดการสอนคีย์บอร์ดเบื้องต้นโดยใช้วิธีการของโคตาย. *สถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ*, 16(1), 68-79.
- พิชชาพร สมหวัง, สยาม จวงประโคน. (2563). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีสากล ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 39(2), 89-97.
- สิขณณ์เศก ย่านเดิม. (2558). แนวคิดทฤษฎีการสอนดนตรี. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 19(2), 21-31.